

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOMŠKOVE ZVEZE

LJUBLJANA ♦ 15. V. 1926

LETO XXVII ♦ ŠT. 5

Šoli, učiteljslu in staršem!

*Mladini ljubezen,
domovini zvestobo!*

Metodične smernice za pouk srbohrvaščine na osnovni šoli.

Fran Žukovec, učitelj srbohrvaščine.

(Konec.)

V tem smislu nadaljujemo polagoma z nadaljnimi berilnimi sestavki, samo s to razliko, da obstoji pozneje priprava večinoma na že znani snovi iz tega predmeta. Ker bodo približno vse učne slike tudi naslednjih ur enake, zato opuščam nadaljevanje drugih.

Na tak način se lahko prav polagoma obravnava v tretjem razredu, kjer je predpisana samo ena učna ura (t. j. na više organiziranih šolah, na niže organiziranih pa sta celo po dve tedenski uri), vsa mala in velika abeceda in se ob koncu leta lahko prečitajo že tudi nekatera berila iz drugega dela knjige. Hiteti pri pouku bi bilo nesmiselno, ker se s počasnim poukom ravno toliko ali še celo več doseže, kot pa s hitenjem. Hitenje bi lahko imelo tudi za posledico površnost in bi pripravilo učence v prav kratkem času ob vse veselje za pouk v srbohrvaščini. Pripominjam samo še, da naj se v prvem letu ne prevajajo berilni sestavki, ker je docela nepedagoško, ako se otrok preveč muči s pisavo in nato še z učenjem jezika, vse v enem in istem času. To delo prihranimo za naslednje leto.

V prihodnjem letu nato najprej ponovimo vso tvarino iz prejšnjega leta, nato šele nadaljujemo s poukom. Pri ponavljanju naj se posebno pazi na pravilno izgovarjanje in dober naglas. Pri prevajanju na slovenski jezik naj se gleda predvsem na to, da se vrši prevod na podlagi najbolj podobnih slovenskih besed, katere pa naj skušajo najti otroci sami. V začetku bo šlo to precej počasi, polagoma pa, ko se bodo otroci privadili temu načinu pouka, bo šlo vse lažje. Učitelj naj poseže vmes samo tedaj, kadar že otroška modrost odpove. Čas, ki ga izgubimo na ta način, v resnici ni izgubljen, temveč plodonosno naložen in je v znatno podporo tudi slovenskemu učnemu jeziku, ker obogati besedni zaklad otrok. Pri takem pouku naj se učitelj samo izogiblje otroške gostobesednosti, ker bi

ona pouku več škodovala kakor koristila. Z zgoraj omenjenim načinom pouka si zagotovimo, da bodo otroci sami res sodelovali in da bo njihova pazljivost vedno enaka. Za učitelja pa je tak pouk nekaka olajšava, ker ni treba vedno le njemu samemu govoriti. Po temeljiti obravnavi berila naj se iz njega izlušči jedro ter isto nariše v šolske zvezke, da si ga otroci lažje zapomnijo. Berilni sestavek naj se nato porabi za cirilsko spisovno vajo. Pismene vaje naj bodo tudi druge vsebine in kolikor mogoče pogoste.

Pri pouku v drugi polovici prvega šolskega leta in v drugem letu naj se pridno goje tudi govorne vaje, katerim naj bo podlaga šolska soba, opis predmetov in reči, ki se nahajajo v njej, opis šolskega poslopja in njegove najbližje okolice, dom in domača hiša, družina, pot v šolo in v cerkev, opis cerkve, opis drugih znamenitosti v kraju, pozdravi in odzdravi ljudi, doma in na ulici, prodajalna ter nakup in prodaja raznih predmetov itd. Vse govorne vaje naj se nadaljujejo v podobnih nazornih krogih. Za take vaje imajo otroci mnogo veselja in jim zelo pazno sledijo. Otroke je treba navajati tudi k temu, da se tudi doma urijo v govorjenju, posebno tam, kjer je več učencev v eni hiši, ki se uče srbohrvaščine. Opozorim samo še na nekaj pri govornih vajah. Učitelj mora otrokom v izražanju pustiti neko prostost, obenem pa mora paziti, da ravno ta prostost učencem ne vzame veselja. Kako pa? Večkrat se zgodi, da se otrok v izrazu zmoti, tedaj pa ga, ako ni učitelj na svojem mestu, njegovi součenci kaj radi zasmehujejo in ako se to večkrat ponavlja, vzamejo takemu učencu vse veselje. S takimi govornimi vajami izpopolnjujemo otroški besedni zaklad, ker iste utrjujejo snov in v znatni meri podpirajo spisje. Take govorne vaje tudi odgovarjajo zahtevam najmodernejših pedagogov, ki zahtevajo, da bodi pouk kolikor mogoče v zvezi z vsakdanjim življenjem, a tak pouk pa je posebno še na deželi potreben.

Slovnični pouk naj se sistematično vrši le na više organiziranih šolah, na drugih šolah pa naj se podajo glavna slovnična pravila takrat, kadar to nanese prilika. Tudi naj se iz slovnice vzame samo toliko, kolikor je neobhodno potrebno.

Pri čitanju naj se gleda na to, da bodo otroci pravilno izgovarjali posamezne glasove in da bodo besede pravilno naglaševali, ker često ravno od tega zavisi pravilni pojem iste besede, n. pr. djak (dijak) in džak (vreča), oboje se skoraj enako izgovarja.

Kakor povesod, tako se tudi tu z vso upravičenostjo zahteva na z o r n o s t p o u k a , kajti na ta način se često pri besedni razlagi pride najlaže do pravega pojma. Kadar primanjkuje zato potrebnih slik, naj jih učitelji nadomesti s pomočjo risanja, t. j., da iste predmete enostavno nariše.

Tako sem zbral v tem svojem referatu nekaj izkušenj iz svojega tozadevnega pouka ter sem iste skušal podpreti z zahtevami naših najnovejših pedagogov. Pripominjam samo še, da sem jaz na ta način tudi na podeželski šoli dosegel prav zadovoljive uspehe. O tem naj vsakdo nadalje razmišlja in si ono, kar mu ugaja, osvoji in poizkuša uveljaviti pri svojem pouku.

Šola vzgojiteljica samostojnosti.

Pero Horn.

Danes se mnogo govori o samostojnosti. Treba torej, da tudi učitelj nekoliko premišljuje o tem.

V čem obstoji samostojnost in kako jo more šola privzgojiti?

Samostojnost je dvojna: socialna in notranja ali duševna. Socialno samostojen je le tisti človek, ki si sam služi kruh, duševno samostojen pa je oni, ki zna pravilno misliti in delovati. Mnogi ljudje so samostojni v socialnem, ne pa v duševnem oziru. Jasno je, da tudi v socialnem oziru ne more biti človek popolnoma samostojen. Saj je človek nepopolno, torej od drugih odvisno bitje. Popolnoma samostojen bi bil le oni, ki bi sam vse znal in vse vedel, takih pa med nami ni.

Toda moj namen ni razpravljati o socialni, temveč le o duševni samostojnosti in še o tem le prav na kratko.

Duševna samostojnost obstoji v tem, da zna človek s svojo zdravo pametjo življenske zaznave sprejemati, o njih razmišljati in presojati ter po svojih presodkih delovati. Spremljati pa mora tako delovanje namen izpopolnjevati sebe in koristiti splošnosti. Tako nastopanje pride često v nasprotje z okolico, toda to ne sme nikogar oplašiti. Vendar pa ne sme naša samostojnost obstojati v tem, da svoje misli drugim vsiljujemo in jih z njimi mučimo. Podlaga samostojnosti mora biti samozatajevanje, to pa sili človeka, da svoje misli in dejanja prilagodi skupnosti v skupni blagor. Radi take prilagoditve pa človek še ni odvisen od drugih tudi v mišljenju. Prav v tem pa manjka današnjemu svetu skoro vsa samostojnost. Najžalostneje pa je na celi stvari to, da se te odvisnosti skoro več ne zavedamo. Če pa se je zavedamo, imamo sto in sto ozirov — dostikrat povsem nepotrebnih — da ne izrazimo svojega prepričanja. Kolikokrat si ne upamo povedati svojega mnenja iz samih skrbi, da se komu ne zamerimo in podobno. Koliko ljudi je, ki iz istega vzroka pritrjujejo danes temu tako, ko so včeraj drugemu pritrjevali drugače. Tretjemu pa bi zopet pritrjevali zopet drugače. To je izraz duševne nesamostojnosti.

Tudi puhle fraze, na katerih obstoje cele organizacije ali se celo navdušujejo narodi, so mogoče le, ker mnogi premalo mislijo. Čim pridejo ljudje do samostojnejšega mišljenja, izgube take krilatice vsako privlačno silo.

V nesamostojnosti obstoji moč mase. Manifestiraš, ker manifestirajo drugi in protestiraš, ker protestirajo drugi. Mladenič popiva, kadi in se nenravno obnaša, ker žive drugi tako. Nima moči in volje, da bi se od take družbe odtrgal, dasiravno ve, da ne dela prav. Zapeljivim vabam ne more nasprotovati, ker se boji sodbe drugih.

Nesamostojnost se kaže tudi še na poseben način, namreč v iskanju in dovoljevanju protekcije, ki vodi h korupciji. Protekcijo išče le oni, ki nima dovolj duševnih zmožnosti, da bi sam dosegel ono, po čemer hrepeni. Tak človek gotovo ni samostojen, niti socialno niti duševno. Enako

tudi oni, ki protekcijo trpi. Če se kaj takega zanese v splošnost, je to pogubno za obstoj javnega reda in pravice.

Pri učitelju bi se pokazala nesamostojnost, če bi nekatere otroke protežiral pred drugimi. To bi ga zavajalo h krivičnosti. Učenec pa pokaže svojo nesamostojnost v svoji nesigurnosti. Često pride po temeljitem premisleku do pravih zaključkov, a jih ne izpelje prav radi tega, ker ne more dognati, ali so pravi ali ne.

Nadalje smo odvisni od svojih slabih lastnosti in nagnjenj, zlasti od samoljubnosti in jeze. Ali odpustimo človeku, ki nas je razžalil, ali ne čakamo, da nas on ogovori? To je dvojna odvisnost: od svoje samoljubnosti in od drugega človeka. Tako čakata oba, žaljivec in žaljenec, drug na drugega. Saj sta oba »samostojna«, jezi pa ni konca.

Ta stran samostojnosti zahteva mnogo samozatajevanja in odločnosti. Začeti pa je treba zgodaj, zgodaj, še v predšolski dobi. Pa tudi šola in njeni predmeti imajo hvaležno polje. O učnih predmetih bi se moglo v tej smeri mnogo razpravljati. Večinoma pa je vse obseženo v učnih metodah posameznih predmetov. Zato naj jih tu le omenim.

Računstvo in slovnica silita otroka k neprestanemu premišljevanju in sklepanju. V ljudski šoli zavzemata — poleg praktične vrednosti — tudi mesto pouka v logiki. Kdor zna intenzivno in logično misliti, si bo lahko pomagal v današnjem svetu, ki zahteva — kljub vsej lascivnosti in površnosti na zunaj — vso intenzivnost mišljenja in delovanja. Le pogledjmo učenca, kako je nesiguren in neokreten, dokler ne zna razvozljati zastavljene mu naloge, bodisi računske bodisi slovniške. A ko se mu zasveti in začne razvozljavati, kako je tedaj siguren in okreten v svojem delu. Tedaj postane samostojnejši, ne rabi nobene pomoči in je celo nevoljen, če mu kdo hoče pomagati.

Pri zemljevidu ni posebne razlike. Zemljevid je kakor čitanka. Ko se otrok na njem spozna, mu dela veliko veselje: rad išče kraje, gore, reke, rad prerisuje, meri in misli. Ali ni to navajanje k samostojnemu delu?

Prirodopis in prirodoslovje silita k opazovanju in premišljevanju »zakaj«. Tu je obširno polje za samostojno premišljevanje in delovanje, vendar le v gotovih mejah, ker ima tudi narava svoje meje. Kot plod tega smemo smatrati spisje in risanje — ki ni samo večšina. Tu uri otrok svoje zmožnosti in jih razvije visoko, če mu le pustimo dovolj prilike in pravo samostojnost.

Pri čitanju in zgodovini se otrok vadi raziskavati dejanja in njih vzroke in samostojno zastopati svoje stališče. Tu najde zglede in primere, ki jih primerja s svojimi doživljaji in jih loči v dobre in slabe ter spoznava vso silno in neizogibno posledičnost dejanj. Verouk mu sistematično kaže pot k lastnemu izpopolnjevanju in zatajevanju. On vzgaja pravo samostojnost, a jo obenem tudi zahteva za lepo življenje. Zato pripravlja človeštvu vse prej kot korist tisti, ki odpravlja verouk iz šole.

Petje, zlasti dvoglasno, je izborna vaja v samostojnem delovanju. Enako tudi šolska telovadba. Rokotvorni poduk ne zaostaja za drugimi predmeti.

Tako vidimo, da so učni predmeti usmerjeni tudi k samostojnemu mišljenju in delovanju. Poleg tega pa nudi šola nešteto prilik za spoznavanje prave samostojnosti. Posebno bo uplival učiteljev lepi zgled samozatajevanja in potrpežljivosti. Zanimarjati ne smemo tudi teoretičnega poduka o pravi samostojnosti in navajanja k njej.

Brezskrbno smemo torej prepustiti mladino šoli v službi vzgoje, ker ima vso zmožnost voditi mladino po pravi poti. Prava pot pa je tista, ki jo zahtevajo starši, ne pa oni, ki jo zahtevajo razni neodgovorni činitelji. Naša dolžnost je, da odvrčamo in odvrnemo mladino od vseh kvarnih vplivov, ki jim večkrat — iz lastne premalo razvite samostojnosti oziroma prevelike bojazljivosti — radi ali neradi prepuščamo precejšen del vzgoje svojih otrok.

Vzgojiti dobre ljudi, ki bodo imeli srčno kulturo, ki bodo duševno samostojni in odločni v delovanju za skupni blagor bodi — med drugim — naš cilj!

To in ono.

Iz zbirke šolskega voditelja.

Spoznavajmo logično mišljenje učencev.

Spisne naloge nam zelo služijo v to.

Pridejo me klicat učenke V. razreda, češ, odzvonilo je, me smo pa še same. »Tako pridem,« jim odgovorim. Pomislil sem trenutek in že sem jo imel: dobro misel namreč. Vzel sem neko čitanko, v kateri je učenkam neznan kratek berilni sestavek z naslovom: »Mravlje«. Glasi se: Zvečer sta se sešli mravlji, sosedi v mravljišču. »Joj, kako sem zdelana!« reče prva. »Ves božji dan sem prevlačevala košček sladkorja, pa ga nisem mogla spraviti do doma; na sredi pota sem ga morala pustiti.«

»A tako, ti misliš drobtinice od sladkorja, ki ga je razsula deklica tam na cesti? Pa kako je to, saj je bilo polno majhnih koščkov tam...« Tu neham in velim: »Napišite to, kar sem vam prečital in končajte po svoji pameti.« Kmalu so bile gotove in z veliko radovednostjo so čakale, kako je ta ali ona končala, še bolj pa so bile radovedne, kakšen je konec te basni v knjigi.

Končavale pa so: »Druga mravlja je šla pogledat, da bi ga ona prinesla domov. Prišla pa je bila do sredi pota in ga zgubila.« — »Zakaj pa nisi prišla mene klicat, da bi ti šla pomagat. Če bi me bila poklicala, pa bi se sedaj midve malo sladkale. Brez pameti si šla od doma in brez pameti si prišla domov.« — »Jaz bi ne odnehala, ampak bi se toliko časa trudila, da bi ga prinesla do doma.« — »Kaj ne boš trudna, saj bi bila še jaz, ko sem močnejša od tebe. Če bi jaz vedela, kako se mučiš, bi ti bila pritekla naproti.« — »Mene

bi bila prišla iskat, pa bi ti jaz pomagala, ker bi tudi jaz imela rada kakšen priboljšek. Delala sem ves božji dan, pa nimam nikakega priboljška.« — »Pa me bi bila poklicala, da bi ti pomagala. Tudi jaz bi rada jedla sladkor. Oh, kako si nespametna.« — »Pojdi, grem še jaz s teboj, da bova prinesli sladkor domov. Lahko bi ga imeli že polno shrambo.« — »Druga reče: tudi jaz sem zmučena, jutri pa bom zopet nadaljevala z delom.« — »Druga reče: tudi jaz sem morala nositi različna bremena. Trudna sem že tako, da se že komaj premikam dalje. Jutri pa bom spet nadaljevala z delom.« — »Druga reče: »Tudi jaz sem letala od cvetice do cvetice, pa še koščka sladkorja nisem dobila. Tako sta se pogovarjali mravlji na mravljišču.« — »Druga mravlja pa je odgovorila, zakaj nisi nas poklicala, zdaj ga bodo pa druge pobrale. Vidiš, kako si bila nespametna.« — In še več takih odgovorov.

Nekatere so končale takole: »Jaz sem pa nosila bolj majhne koščke in sem več nanesla in tudi trudna nisem tako. Prva si je to zapomnila in je drugič tudi tako postopala.« — »Ko bi bila jaz na tvojem mestu, pobirala bi bila male koščke in poklicala bi še svoje tovarišice in bi prinesle še veliki kos sladkorja.« — »Druga mravlja pravi: Ti neumnica, mar bi nosila male koščke, pa bi ne bila tako trudna.« — »Zakaj si se lotila velikega kosa! Pobirala bi bila male koščke, pa bi se ti ne bilo tako ponesrečilo. Osramočena je odšla prva mravlja v mravljišče.« — »Druga ji odgovori: Ali misliš, da sem jaz počivala? Tudi jaz sem zelo trudna, a nosila sem le po malo drobtinic, pa jih imam sedaj veliko. Ti nimaš pa nič, ker si se lotila velikega kosa.« — Potem odgovori druga: »Ali nisi mogla nositi samo drobtinice? Jaz sem jih pa nosila in tako znesla vse domov.« — »Druga mravlja reče: Glej, jaz sem nosila po en košček domov in sem vsega pobrala za zimo, ker bo mraz in se ne bo tako hitro kaj dobilo. Še ti bi bila nosila po en košček, pa bi ga imela veliko. Lotila si se velikega iz same nevoščljivosti.«

V berilnem sestavku pa je takle konec: »Da, ali jaz sem se lotila največjega.« »Brezumnica!« reče druga. »Vidiš, jaz pa sem nosila le bolj majhne koščke; le pojdi pogledat, kakšen kup jih je! Seveda, ti hočeš vse naenkrat. Zdaj pa imaš. Boš vsaj vedela za drugičkrat!«

Po zgoraj navedenih odgovorih ni težko ugotoviti logično mišljenje in s tem inteligenco posameznih učenk v razredu. Škoda, da tako zvano »katedersko poučevanje« zavaja učiteljstvo od vpoglabljanja v duševnost posameznikov. Geslo nam bodi: čim globlje — tem bolje — katederske šablone pa v kraj!

Hribski.

Materina skrb pri šoloobvezni mladini.

Josipina Gl.

Današnja ureditev šolskega pouka pri ljudskošolskih otrocih me je prisilila, da sem vzela pero v roke — naj bo za ta čas pozabljena moja kuhalnica; če besede ne bodo dosegle svojega pravega namena — vseeno. Vsekakor ga bodo dosegle vsaj na ta način, da bodo pokazale, da s tako ureditvijo pouka, kakršna je danes v mestu, nismo in ne moremo biti zadovoljni — to v prvi vrsti me matere ne.

Dolgo že gledam z nezadovoljstvom tudi na današnjo mladino, ki niti malo ni taka, kakršna bi morala biti. Le prevečkrat sem morala žal naleteti na naravnost podivjano in posirovelo mladino, da me je v srcu zbolelo in sem želela

da bi mi ne bilo dano tega gledati! Ob takem pogledu me morajo zaskrbeti lastni otroci — saj vendar ni njih vzgoja samo v mojih rokah. Vsi pa moramo gledati ob takšni mladini, ki kaže pomanjkanje vsake vzgoje, s skrbjo v njeno bodočnost in se vpraševati po vzrokih. Da, to nam mora dati misliti! A to bi bilo seveda še vse premalo; tu ne smemo stati ob strani in mirno gledati in pustiti tako, kakor je, češ, saj se ne da nič pomagati, nič storiti; tu treba dejanj!

Nezadovoljstvo torej in skrb za našo mladino me je pripravila do teh vrstic ter ne morem več molčati — naj zvedo odločilni faktorji, da nam nekaj ni prav; da nam ni vseč to, kar imamo, in da nam ni vseč njih malobrižnost ali kakorkoli že se more imenovati to, da se ne ozirajo ali pa pozabljajo na socialno-vzgojne momente pri ureditvi šolstva.

Najprej nekaj besed o n e r a z d e l j e n e m d o p o l d a n s k e m l j u d s k o - š o l s k e m p o u k u v m e s t u. Nikakor namreč ni prav, da je uveden poveljni leta pri nas samo dopoldanski (ali samo popoldanski) pouk, kakor ga imajo na deželi. Kar se je izkazalo na deželi za koristno in potrebno, utegne v mestu le škodovati. In v resnici nam je zaznamovati le slabe posledice poldnevnega pouka na ljudskih šolah. A ne samo to, tudi to je, da so nam materam otroci ves prosti čas na glavi in nas ovirajo ter zadržujejo pri delu. Samo to bi že bil dovolj važen razlog za celodnevni pouk, kakor smo ga že imeli še nedavno. Mi nismo na deželi in radi tega ne moremo otrok zaposliti na polju in pri drugem domačem gospodarstvu. Vsakomur mora biti jasno, da ima otrok danes preveč, mnogo preveč prostega časa — saj nima nikoli za svoj prosti čas toliko učenja in bi ga tudi — to vemo pač vsi — vzdržati ne mogel, čeprav bi mu ga še toliko naložili. Če se pomisli še to, da nima vsaka mati služkinje in da je več takih mater, ki imajo kopo šoloobveznih otrok, kakor pa onih, ki imajo samo enega in ki zato tudi niso tako močno zaposlene. Vzrok je torej, da jih ni mogoče mnogo zaposliti — če jih, so s tistim brž gotovi. Uboga mati mora jih imeti zlasti pozimi celo popoldne pred očmi in jih gledati, kako se preganjajo in rujejo med sabo; paziti mora nanje in jih strahovati. Pri tem ima drugega dela čez glavo: ona mora pri vsem tem šivati, krpati, prati, likati, pospravljati, ribati, kuhati... Očeta tudi ni doma — vse breme mora mati sama nositi! — Pa je tudi še važnejši razlog, ki govori za ta celodnevni pouk, namreč v z g o j n i m o m e n t. Že iz gornjih besed mora biti jasno, da je otroku samo v škodo, ker je preveč prost. Z učenjem — k temu ga je treba dostikrat prisiliti — kmalu konča. In potem navadno nima kaj pametnega početi; to seveda ne more biti otroku v dobro, ampak mora roditi le nagnjenje k brezdellju in vsem mogočim muham, ki samo od šolskih naukov odvrtaajo. — Zatorej razdeljeni celodnevni pouk nazaj ljudski šoli v mestih! Kaki razlogi, ki govorijo zoper tako ureditev, ne morejo opravičiti današnjega poldnevnega pouka v mestu.

A to še ni vse. Izpregovoriti mi je še o v z g o j i sami besedo — saj se zmiraj poudarja, da mora otroka vzgajati šola in dom. Vendar pa se mi zdi, da posveča šola vzgojni strani otroka vse premalo pažnje in skrbi. Šola bi morala danes bolj ko kdaj prej storiti vse kaj več za otrokovo vzgojo. Le prevečkrat slišimo po ulicah silno slabo govorjenje in preklinjevanje otrok. Materam se mora pri vseh svojih mukah trgati srcé, ko vidi toliko surovost mladine. N a m e s t o d a b i s e u v a j a l a r o č n a d e l a z a d e č k e, n a j b i r a j š i p o s v e t i l i e n o a l i d v e u r i n a t e d e n o t r o k o v i s r č n i n a o b r a z b i, k j e r n a j b i j i m v c e p i l i v s r c e č u t z a t o, k a r i m e n u j e m o o l i k a n o i n d o s t o j n o. G o t o v o b i v s a k r a d p r i s p e v a l z a t a n a m e n, č e b i d r ž a v a n e z m o g l a t e g a, k a r b i b i l o p r a v z a p r a v t u d i n j e n a s v e t a d o l ž n o s t — s a j m o r a t u d i o n a s k r b e t i z a b o d o č n o s t s v o j e g a n a r o d a i n o d v r a č a t i s l a b o v z g o j o, k i p r e t i u g o n o b i t i n j e n o i n l j u d s k o b l a g i n j o. — S t a r š i m o r a m o s t o r i t i s v o j o d o l ž n o s t — š o l a m o r a p a t u d i s v o j o, s e v e d a d o p o l n j u o č e, s t a r š e m o b s t r a n i.

Bog daj, da bi našle te misli ob spominih na materinski dan kaj odmeva in bi se zganili tisti, ki imajo tu odločati in lahko zastavijo svojo besedo na pravem mestu.

Opomba uredništva. Letos smo dne 25. marca t. l. prvič praznovali materin dan. Mnogo listov se je spominjalo tega dne ter slavilo požrtvovalnost in ljubezen naših mater. Dekliški list »Vigred« je posvetil materam št. 3, »Angelček« št. 8, »Glasnik Pomladka rdečega križa« št. 7 itd. V spomin na ta dan nam je izročila skrbna mati šestih otrok pričujoči sestavek. Proti nerazdeljenemu dopoldanskemu pouku v mestih so mnogi odlični pedagogi (n. pr. W. A. Lay), ki poudarjajo, da je šola povsem namenjena najprej ljudstvu ter ugotavljajo, da je razdeljen pouk najbolj uspešen. Iz navedenega članka se pa posebno pozna, kako važna bi bila za vzgojo mladine dobro urejena delovna šola.

Listek.

Na orožni vaji.

Srečko F. Kristan.

III.

Po dvanajsturni vožnji, iz Gradskega namreč, smo slednjič dospeli v — Bitolj. Oddahnili smo se...

Brez odloga smo si poiskali sobo v hotelu in se kmalu odpravili k počitku, utrujeni od dolge poti.

Naslednji dan sva se s tovarišem Krmpotičem javila pri komandi polka. Komandant, polkovnik Mladenović, naju je prijazno sprejel in nama naročil, da se zglasiva šele naslednji dan, da se medtem odpočijeva.

Naslednji dan sva se predstavila komandantu divizijona podpolkovniku knezu Milojkoviću, izkušenemu artiljeristu in borcu v svetovni vojni.

Ta mož, res mož na svojem mestu, naju je uvedel v službo. Služba, res vojaška služba, je služba reda. Kaj je vsakodnevni red? Naj ga opišem. Opisal bom to delo, ki smo ga vršili predvsem častniki. Ob 5¼ je »obznana« in takrat moraš biti v vojašnici. Ob 5½ je zbor in ob 6 se prične »zanimanje«. Navadno smo imeli vaje na terenu. Pred vajo dobi baterija »zadatek«, kak vojni slučaj in tega ima izvesti. Okoli 9 se vrnemo v kasarno. Posamezni oddelki imajo nato pouk na topovih, ostali pa snažijo in krmijo konje v konjušnici. Ob 11 smo prosti. Kosili smo v oficirskem domu. Hrana je draga. Jedi so vse močno začinjene, veliko mesa, a še več — luka. Tudi paprike — odveč. Seveda ževa zato zelo velika. Gasili smo jo največ s — sladoledom, ki pa je primeroma poceni, precejšnja porcija le 2 dinarja.

Pred zajutrekom in pred večerjo je vedno »molitva«. Vojaki napravijo »zbor« po svojih oddelkih. »Dežurni« častnik poveljuje in trobentači svirajo. Nato se vojaki odkrijejo; eden moli »Oče naš«, nakar se zopet pokrijejo in trobentači zopet svirajo. Veliko lepši prizor je takrat, če igra pri molitvi vojaška godba.

Popoldne pa smo imeli rezervni oficirji teorijo in praktične primere na terenu.

Nato večerja, korzo in če ni bilo posebnega — spat. Seveda spal si že, če si imel srečo in si dobil sobico, ki je bila vsaj kolikor toliko brez — stenic. Te nesnaže je tu brez števila. In ni čuda! V teh primitivnih, domalega lesenih in z ilovico obmetanih hišah je kar najpripravnejše gnezdo za to zalego. Občutil sem parkrat gnusobo te nesnaže. Vse načine obrambe pred sovražnikom moraš porabiti. — Naj opišem v kratkem Bitolj in življenje. — To mesto je v svetovni vojni trpelo, saj se je bil tu najhujši boj. Še danes, po sedmih letih, ko je že mesto precej renovirano, vidiš nebroj preluknjanih in porušenih hiš. Leži ob obeh straneh reke Dragora, čigar struga je obzidana. Na obeh straneh je široka cesta z neštevilnimi trgovinami. Tu je najživahnejši promet. In čaršija! Tu se

imaš nagledati. To vrvenje in ponujanje robe. Najslikovitejše noše lahko opazuješ. Tu dobiš Srbina, Arnavte, Cincare, Grke in Turke. Torej zelo pestra množica, raznih narodnosti, a čudovito se razgovarjajo vsi vprek, razumejo se, govore neko mešanico vseh jezikov. Seveda govore trgovci in obrtniki v čaršiji po več jezikov. Bitolj je bil središče Makedonije. Tu so vodili propagando Bolgari in Grki in Turki, najsi bo narodnostno ali versko. Pred vojno je bilo menda okoli osem gimnazij, ki so jih razne narodnosti vzdržavale. Danes je le ena popolna; gimnazijsko poslopje je lepo. Bitolj ima dalje trgovsko akademijo, poljeprivredno šolo, bolnico in pravoslavno bogoslovje. Ker je preostajalo le malo prostega časa, zato žal nisem mogel, da bi bolje proučil stanje šolstva. Tudi počitnice so bile temu krive. Šolska poslopja so zidana, večidel iz kamna, po večini nimajo vrta pri poslopju. Glede obiska sem čul, da ni najboljši. Zakaj, nisem mogel natančno ugotoviti, le to sem čul, da seljak ne pošilja rad dece v šolo. Seveda je gotovo »domače delo« na obširnih poljih nekoliko krivo.

Katoliška cerkev je le ena in jo oskrbujejo franc. duhovniki. Številni minareti pričajo, da je bilo nekdanj precej Turkov. Mošeje so po večini porušene, le v nekaterih opravljajo službo. Turki se zelo izseljujejo, a največ radi vere. Ti ljudje so sila fanatični in pravoslavni porabijo vsako priliko, da jim ponagajajo. Tako n. pr. izpečejo pred džamijo — prasca ali napravijo pastirje, da našenejo svinje, ko se vračajo s paše, v vrt okoli mošeje — in svetišče je oskrunjeno. Turški hodža se po navadi takoj izseli in džamija ostane prazna. Zelo poceni prodajajo imetje. Računajo v napoleonovskih in dinarjih. Naše »kovače« nazivljejo »banke«.

Ceste so tlakovane s »kaldromo«. Ta tlak sestoji iz samih okroglih ali podolgovatih kamnov, ki so vloženi eden poleg drugega in zasuti s peskom. Seveda spere dež pesek in lahko si mislite kako je prijetno tavati in se loviti po teh kamnih. V turških časih je bilo v Bitolju veliko vojaško taborišče z velikanskimi vojašnicami in s skladišči municije. Zadnja eksplozija je silno pokvarila vojašnice in tudi mesto samo. Mesto dobiva po novih stavbah modernejšje lice. Značilne so turške hiše z gostimi mrežami na oknih. Turške »bule« so še vedno (vsaj mlajše, ki pa so tudi elegantno napravljene) skrbno zakrite. Starejše Turkinje v umazanih cunjah napravijo zelo beden vtis. Macedonec malo hodi. Če se ne pelje ne nerodnem vozu s širokimi kolesi, pa jezdi na majhnem konjičku al na »magarcu«. Neverjetno močan in trden je ubogi sivec, ko včasih nosi tak tovor sena, da se sam niti ne vidi. In če sedi na njem debel možakar, ki ima v naročju po navadi še svoje dete! Žena korači peš za njima. A eno sem ugotovil z zadovoljstvom: vedno je seljak oblečen v narodno nošo, ni še zabredel v modno civilizacijo. In tudi pri delu na polju nisem videl umazane »košulje«, vse lepo belo. Izjeme so seveda tudi tu, a redke.

Silna polja so posejana s pšenico, katero požanjejo, zložijo kar na kupe, da se osuši in jo potem omlatijo na sledeči način: Na pripravljenem prostoru je zabit kol. Okoli naložijo, precej na debelo, snope. Na kolu je pritrdjena vrv, za katero so privezani konji. Konje našenejo okoli in tako omanejo klasje. Z vilami pomečejo slamo vstran. Pšenico pa zgrabijo na kup in jo čistijo na ta način, da jo z lopatami mečejo v zrak. Zrnje pada na kup, pleve pa odnese veter. In pšenica je res precej prečiščena.

Orjejo zelo plitvo. Gnojijo malo, ni gnoja — zemlja pa je zelo rodovitna. V nekaterih krajih da celo dve žetvi. Poleg pšenice pridelajo mnogo koruze, zelo veliko čebule, saj je čebula glavna jed, paprike, paradajza, melon in dinj. Sadje večinoma uvažajo in je drago. Le nekaj sliv ima vsak seljak. Lepa so tobakova polja in vinogradi. Vino je zelo dobro, a žal ne umejo ravnati z njim, po večini ima okus po posodi. Sicer so Macedonci trezni ljudje, pijejo največ »kraker« in limonado — ledeno, studeno in crnu kafu.

(Dalje.)

Kultura in književnost.

Tretji zvezek Zbranih spisov Ivana Cankarja. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar. V Ljubljani 1926. Založila Nova založba. Str. 408. — Knjiga, ki je izšla na cvetno soboto, obsega Cankarjeve spise iz l. 1900. in 1901., in sicer dve drami (»Jakob Ruda« in »Za narodov blagor«), novelo »Popotovanje Nikola Nikiča«, ki je svoj čas izšla v Slovenski Matici, ter ertice pa kritike in polemike, ki so bile tiskane v »Slovenskem Narodu«, tržaški »Slovenki« in dunajskem listu »Der Süden«. Leposlovni spisi tega zvezka predstavljajo duševno enoto in celoto ter nam predstavljajo Cankarja kot bojnika proti osebno-nravni, literarni, politični pokvarjenosti; ta značaj njegovega dela in njegovo vlogo v tedanjem slovenskem kulturnem življenju je Izidor Cankar v uvodu tudi teoretično osvetlil. Cankarjeve kritike in polemike tega zvezka govore o pesnikovem naziranju na starejše naše slovstvo in njegovem zavzemanju za novo slovensko literaturo, zlasti za Dragotina Ketteja, o pesnikovem svetovnem nazoru, o strankarsko-kulturnih sporih tedanjega javnega življenja; v njih središču je ostra polemika z Aškercem. V obširnih opombah je Izidor Cankar razgrnil literarno-zgodovinsko ozadje posameznih spisov. Knjiga dokazuje, še jasneje nego prva dva zvezka, da je Ivan Cankar danes prav tako aktualen, kakor je bil nekoč, in da nam je prav tako potreben, kakor je bil pred dvajsetimi leti, ko so ta dela izhajala. Uvod tega zvezka je opremljen z dvema posnetkoma prvega pesnikovega rokopisa »Romantičnih duš« in komedije »Za narodov blagor«. — Knjiga se dobi pri Novi založbi in v vseh ostalih knjigarnah in stane broš. 68 Din, v polplatno vezana 84 Din, v polusnje vezana 110 Din. Kdor naroči celotno zbirko, bo prejel zadnji zvezek Zbranih spisov brezplačno.

Ivan Albrecht, Prisluskovanje. Ljubljana 1926. Izdala in založila založba »Vigred« v Lj. Pesniška zbirka obsega skupine pesmi: I. Spotoma. II. Mati. III. Koroška pisma. — Zbirka je posvečena dr. J. Pogačniku, primariju v Ljubljani, ker »je otel deco večne teme«. Zato ima motto: »O večnost, večnost Srce čaka, ko dete v temi se boji... Umrlo bi, a vendar plaka in je veselo, da živi.« Za mater ima hvalo: »O Bog zahvaljen, da je mati življenje meni smela dati.« O materi so še pesmice: Mati poje, Srečna mati, Pri zibelki, Ljubeča mati (»Ali veš, otrok moj zlati, kako mi je, ko kličeš: mati?!«), Mati premišljuje, Mati govori, Razgovor, Bedna mati, Mati in sin, Mati ljudem. — Koroške pesmi obsegajo štiri Koroška pisma (»VLjubljano pisala bom s solzami, kako hudo je z nami«), nadalje Od Celovca do Beljaka, Žalost, Svidenje, Pesem, Mati moli. Vse pesmice v tej zbirki so najhnege obsega, imajo

ljubko vsebino in kažejo zaupanje v Boga. Zbirka stane 10 Din. F. F. L.

Cerkveni glasbenik, glasilo Cecilijinega društva v Ljubljani, št. 3., 4. Letnik XLIX. Vsebita: Dr. F. Kimovec, Škof Slomšek in cerkvena glasba. Stanko Premrl, Nujno razmišljanje o naši cerkveni glasbi. Martin Železnik, Nekoliko k napadu v »Slovencu« na našo novejšo cerkveno glasbo. Učni načrt orglarske šole Cecilijinega društva v Ljubljani. Franc Kramar, Kako in kje sem nabiral slovenske narodne pesmi. Organistovski zadeve. Koncertna poročila. Dopisi. Razne vesti. Oglasnik za cerkveno in svetno glasbo. Naši glasbeni listi. Nova besedila za cerkvene pesmi. Dodana je lepa glasbena priloga. List izhaja kot dvomesečnik. — Cena listu z glasbeno prilogo vred 35 Din. Uredništvo in upravništvo: Predškofijo 12/l.

Dečji dan. Dne 7. aprila se je vršil dečji dan za pogozdovanje v naših krajih. Šolska mladina je pod vodstvom učiteljstva sadila smrekove sadike. Namen je bil gospodarski in vzgojen. Otroci naj spoštujejo in ljubijo naravo in nasade, spoštujejo delo in zaupajo vase. Treba pa je vse to prav urediti. Lep zgled tega delovanja po šolah je dala Amerika, kjer je vlada Združenih držav s posebnim zakonom že l. 1874. uvedla »Drevesni dan« (Arbor-day). Večji popis teh šolskih slavnosti v Ameriki je priobčil Vekosl. Kukovec v »Popotniku« 1898, št. 22 in 23. F. L.

Führer durch die Jugend-Literatur. Izdaja presojevalnega oddelka za mladinske spise pri katoliški učiteljski zvezi za Avstrijo. Tvrdka Herder, Wien I., Wollzeile 33. Seznam obsega veliko knjig za mladino, za najmlajše, za 8- do 10letne, za srednjo starost od 10. do 14. leta in za zrelejšo mladino od 14. do 18. leta. Za nameček je dodano razno razredno čtivo, ki ga je določilo avstrijsko učiteljstvo.

Brezalkoholna uporaba grozdja in sadja.

Kako sadje in grozdje tako uporabiti, da bo v popolni meri služilo ljudski prehrani, ne pa zastrupljanju potom alkohola, je problem, ki ga rešujejo strokovnjaki že leta in leta. Kakor v drugih strokah, napreduje znanost tudi v tej panogi. V Ameriki, Nemčiji, Franciji, Švici in drugih naprednih državah je o brezalkoholni uporabi poučena vsa javnost in se z vedno večjo vnemo oprije praktičnih preizkušnih metod. Brez pravilne rešitve tega aktualnega problema je vsako stvarno trezno gibanje — o čigar upravičenosti posebno pri nas gotovo nihče več dvomiti ne more — v praksi zelo otežkočeno, celo onemogočeno, posebno v

krajih, kjer je sadjarstvo in vinarstvo močno razvito in nudi enega izmed glavnih virov dohodkov. Ravno vsled zanemarjenja gospodarske strani treznostne akcije je gibanje zadelo ponekod na odpor sadjarjev, vinogradnikov, posebno pa gostilničarjev. In vendar ne sme in ne more biti treznostno gibanje naperjeno proti nobeni izmed teh panog; treba je le pridelke tako uporabiti, da ne bodo ogrožali ljudskega zdravja in morale, šli v izgubo, temveč v resnici služili ljudski prehrani.

Da se nudi vsem interesentom (kdo bi se za to vprašanje ne zanimal) poučiti se vsestransko o tem problemu, namerava prirediti osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija« v Ljubljani o priliki velesajma (od 1. do 6. julija t. l.) poseben tečaj, na katerem se bodo izčrpno (teoretično in praktično) obravnavali popolnoma objektivno vsi raznovrstni načini konzerviranja (vkuhavanja sočivja, sadja, sušenja, pridelovanje raznih sokov, brezalkoholnega mošta in vina v domačem gospodarstvu in v večjih obratih, ohranjanje svežega grozdja itd. itd.).

Tečaj je namenjen v prvi vrsti gospodarskim strokovnjakom, okrajnim ekonomom, voditeljem(icam) raznih zavodov in gospodinjstkih tečajev, duhovnikom, učiteljem(icam), županstvom, gostilničarjem, sadjarskim, vrtnarskim in treznostnim organizacijam, zadrugam in kmetijskim društvom, ženskimi društvom, za napredek vnetim sadjarjem in vinogradnikom, viničarjem, vsem prijateljem naravnega življenja (vegetarijancem) ter sploh vsem, ki se za to panogo zanimajo in skušajo reševati ta gospodarski in zdravstveni problem v svojem delokrogu.

Čas za tečaj je zelo primeren; ob velesajmu, ob pričetku počitnic, pred sezono!

Da se more sestaviti proračun in vse potrebno pravočasno pripraviti, mora zadruga že vnaprej vedeti, na kakšno udeležbo je računati.

Preziranje od te ali one strani ideje ne bo ubilo, pač pa bo škodovalo tistim, ki nočejo iti s časom naprej! Zato je vsak bojkot od te ali one strani le v škodo »neinteresentov« samih in se bo isti prej ali slej sam maščeval.

Opozarjamo, da se radi velikih stroškov in obsežnih priprav tak vsestransko izčrpni tečaj (za voditelje) v doglednem času ne bo kmalu več vršil. Udeleženci tečaja, ki ga bo vodil gospodarski strokovnjak svetovnega slovesa, bodo po tem tečaju usposobljeni voditi v svojem okolišu in delokrogu take tečaje, kar bo mnogim pripomoglo do večjega ugleda in omogočilo vršiti važno kulturno delo med narodom.

Vsi interesenti iz cele države naj pošljejo (neobvezne) prijave čimprej osrednji zadrugi »Brezalkoholna Produkcija« v Ljubljani, Poljanski nasip 10. Pozneje bodo dobili prijavnne pole in natančnejša pojasnila.

Matematični količek.

Zbir M. I.

Hitro množenje. (Nadaljevanje.) Iste metode kot pri množenju dvoštevilčnih števil se dajo s pridom uporabiti tudi pri troštevilčnih številih.

Troštevilna števila, ki imajo na mestu enic 1, se množe po primerih i) in j) na str. 12. N. pr.:

- a) $251 \times 161 =$
 1×1 ; pišem 1
 $25 + 16 = 41$; pišem 1, ostane 4
 $25 \times 16 + 4 = 404$; pišem 404
 torej je 40411;
 b) $601 \times 231 = 138831$
 $(1, 60 + 23, 60 \times 23 + 8 \text{ ali } 20 \times 69 + 8)$
 c) $321 \times 321 = 103041$
 $(1, 32 + 32, 32^2 + 6)$
 č) $741 \times 581 = 430521$
 $(1, 74 + 58, 74 \times 58 + 13).$

Vendar pa ta metoda ni vselej dobra, temveč le takrat, kadar produkt prvih dveh dvoštevilčnih faktorjev lahko hitro izračunamo na pamet. Prav dobro se pa uporablja pri kvadriranju Od naših primerov so pripravi za to metodo le a), b) in c), manj pa č).

Ona troštevilna števila, ki imajo iste stotice in desetice, a enice se dopolnjujejo v 10, je množiti po nastopnih primerih (gl. primere č), d), e) in f) na str. 11, l. 1925):

- d) $243 \times 247 =$
 $3 \times 7 = 21$
 $25 \times 24 = 600$
 torej je 60021
 e) $186 \times 184 = 34224$
 $(4 \times 6, 19 \times 18)$
 f) $571 \times 579 = 330609$
 $(1 \times 9, 58 \times 57 \text{ ali } 57^2 + 57)$
 g) $345 \times 345 = 119025$
 $(5 \times 5, 35 \times 34 \text{ ali } 70 \times 17)$
 Manj dober je primer f), ker je produkt 58×57 težje izračunljiv.

Ko že prilično obvladamo tkzv. veliko poštevanko, potem lahko množimo razna troštevilna števila po primerih:

- h) $587 \times 316 =$
 $6 \times 7 = 42$; pišem 2, ostane 4
 $(6 \times 8) + (1 \times 7) + 4 = 59$; pišem 9, ostane 5
 $(6 \times 5) + (3 \times 7) + (8 \times 1) + 5 = 64$; pišem 4, ostane 6
 $(1 \times 5) + (3 \times 8) + 6 = 35$; pišem 5, ostane 3
 $5 \times 3 + 3 = 18$
 torej je 185492
 i) $425 \times 783 = 332775$
 $15 (5), 6 + 40 + 1 (7), 12 + 35 + 16 + 4 (7), 32 + 14 + 6 (2), 28 + 5 (33).$

Miljarda. Lahko je napisati 1.000.000.000 — toda šteti do milijarde bi bilo precej težje. Zakaj, če poskušaš in šteješ vsako sekundo 1, boš odnehal že čez par ur; do milijarde bi pa moral šteti kar naprej, noč in dan ce-

lih 32 let! To se pravi: Brzovlak, ki bi vozil s hitrostjo 100 km na uro, bi v tem času prevozil 695 krat okrog naše zemlje (po ekvatorju).

Pa si mislimo bogataša, ki ima eno milijardo dinarjev v gotovini. To premoženje bi tehtalo v tisočdinarskih bankovcih 1780 kg, v stodinarskih pa kar 11.500 kg. Lepa teža — in čisto prav je, če govorimo o težkih milijonih. Če si zdaj mislimo te stotake položene drugega poleg drugega, dobimo črto 1700 km ali brzovlak bi vozil ob tej črti 17 ur.

Po znanstvenih dokazovanjih sestoji kremen iz samih telesc najmanjših infusorij, katerih 1000 jih je šele za 1 mm dolžine. Potemtakem jih je baš 1 milijarda za 1 dkg. Neverjetni ti računi!

Za šahiste. S pomočjo permutacijskega oz. kombinacijskega računa se da izračunati, da se more z obema kraljicama, vsemi trdnjavami, tekači in konjički napraviti na šahovnici nič manj kot 34.354.125.120.268.800 milijonov raznih pozicij. Ako napraviš vsako sekundo 1 potezo, bi moral sedeti pri šahu celih 18 milijonov let. — Ni čuda, da so ne-

kateri šahisti tako počasni; saj bi radi v duhu premislili vse mogoče pozicije!

Naloge. 1. Katero je najmanjše število, ki da deljeno s 6 ostane 2, a deljeno s 13 ostane 3? (Rešitev: 68.)

2. 9 dečkov se dogovori, da bodo na svojem potovanju, ki bo trajalo baš 4 ure, hodili vedno po trije in trije skupaj, a tako, da bo vsakdo hodil z vsakim ostalim le eno uro. Kako so se razvrstili? (Rešitev: I. ABC, DEF, GHJ; II. ADG, BEH, CFJ; III. AEJ, BFG, CDH; IV. AFH, BDJ, CEG.)

3. Pravokotnik 4×9 razreži na 2 popolnoma enaka dela, ki ju pa nato sestavi skupaj tako, da dobiš kvadrat! (Rešitev: Razreži pravokotnik kakor kaže debela črta. Desni del pomakni za 2 dol, potem pa za 3 proti levi, pa dobiš kvadrat 6×6 .)

Društvena in stanovska kronika.

OKROŽNICA.

Dne 26. novembra lanskega leta je poteklo 125 let odkar se je rodil prvi in največji slovenski pedagog škof dr. Martin Slomšek. Ni treba opisovati njegovih velikih zaslug na verskem, šolskem in narodnem polju, saj so splošno znane. Obžalovanja vredno dejstvo pa je, da ta velezaslužni narodni buditelj in neumorni delavec na narodni prosveti še po 125 letih nima še primerne spomenika.

Res je, da so bile ob nekaterih pomembnejših obletnicah njegovega življenja izdane knjige in brošure in vzdane po mnogih krajih spominske plošče, kar pa je za prvaka slovenskih pedagogov vse premalo. Krščansko misleče učiteljstvo se je ob proslavi 100 letnice njegovega rojstva organiziralo na njegovih idejah v posebno kulturno društvo, z imenom »Slomškova zveza«.

Toda pri vseh teh spomenikih na velikega Slomška pa še ni sodelovalo krščansko misleče slovensko ljudstvo, ne še njegove korporacije in organizacije, a vendar je veliki sin slovenske matere to zaslužil.

Letos ob proslavi svoje 25 letnice je Slomškova zveza sklenila v glavnem mestu Slovenije postaviti svojemu vzorniku v viden spomin in v korist Slovenskemu narodu »Slomškov učiteljski dom«. V njem naj bi se vzgajalo slovenskemu narodu s Slomškovim duhom prepojeno učiteljstvo. Slomškov ideal je bil, da bi mela vsaka župnija poleg dobrega dušnega pastirja tudi dobrega krščanskega učitelja. Z žalostnim srcem pa moramo priznati, da se vedno bolj oddaljujemo od tega načela.

Krščansko slovensko ljudstvo ne bi razumelo toka časa, ako bi v razmerah, v katerih je že in katerim gre z velikimi koraki nasproti, ne storilo svoje dolžnosti. Časi, ko katoliški duhovnik ne bo smel prestopiti šolskega praga, so takorekoč pred vrati. In, če je bil kršč. učitelj potreben že v dosedanjih časih in razmerah, koliko bolj bo potreben šele tedaj, ko bo moral nadomeščati katoliškega duhovnika v šoli.

To je prvi vzrok, ki zahteva pomoč vsega krščansko mislečega slovenskega ljudstva pri ureditvi »Slomškovega učiteljskega doma«.

Drugi vzrok pa je: pomagati revnim učiteljskim dijakom do poštenega stanovanja in primerne telesne in duševne hrane.

Tretji namen je, da bi Slomškova zveza dobila primerne prostore, brez katerih le životari in ne more razviti svojega delovanja v taki meri kot zahtevajo časovne potrebe.

V Slomškovem domu pa naj bi imela svoje prostore tudi posestrima Slomškove zveze — »Krščanska šola«.

Tega velikega cilja pa podpisana društva iz lastnih sredstev ne morejo doseči. S pomočjo krščanskega ljudstva pa se da to udejestiti v kratkem času, kar pričajo mnogoštevilni društveni domovi, ki so jih v prosvetne namene postavili požrtvovalni župljani posameznih župnij. Kar zmore posamezna župnija za svoj kraj, pa ne bi zmoglo vse krščansko slovensko ljudstvo?

Vsak krščansko misleči posameznik, vse krščanske korporacije in organizacije se bodo roko v roki lotile tega dela!

Slovenski narod postavi s tem svojim delom ob 125 letnici Slomškovega rojstva viden spomenik, ki bo pričal, da Slomškove ideje niso in ne bodo zamrle. Slomškov učiteljski dom pa ostane trajna priča, da je slovenski narod vreden svojih velikih sinov.

Slomškova zveza, Krščanska šola, Priljubljeni dom.

Zborovanje kočevske podružnice »Slomškove zveze« se je vršilo dne 20. marca 1926 v Kočevju. Navzočih je bilo 20 članov.

Načelnik otvori zborovanje in pozdravi vse navzoče člane.

Nato poda besedo tovarišici gè. Angeli Petelinovi, ki ima referat o rokotvornem pouku. Predavateljica opomni, da je njeno poročilo bolj informativnega značaja.

Izdelki učencev, na katere je oprla svoje predavanje, so bili: 1. Modeliranje. 2. Sestavljanje predmetov iz paličic (uporabljenih vzigalic), ki so bile na oglih sklenjene z glinastimi kroglicami. 3. Zgibanje iz papirja. 4. Prepletanje s papirnatimi trakovi. 5. Nalepljanje (predmeti so bili sestavljeni le iz ozkih

papirnatih trakov). 6. Šivanje raznih zvezd in predmetov, ki so, ali z risbo naznačeni ali le stigmatizirani z luknjicami, ali pa prosto sestavljanje zvezd po risbeno naznačenih luknjicah.

Načelnik se zahvali za zanimivo sestavljeno predavanje, kateremu je sledilo učiteljsvo z veliko pozornostjo, zlasti ker je pokazala tudi izdelke učencev I. in II. razr. osn. šole v Kočevju.

Drugi referat je imel tovariš Stanko Tavželj: »Vzgojna vrednost glasbe«. Tudi temu tovarišu se načelnik zahvali za njegov jedrnat in skrbno sestavljen referat. Tovarišu predavatelju se pozna, da je velik ljubitelj glasbe, ker je poslal v »Slovenskega Učitelja« že več člankov o glasbi.

Prihodnje zborovanje bo pri Sv. Antonu. Predava tovarišica Marija Šketelj in tovariš Anton Kadunc. Nato načelnik zaključi zborovanje. N. K.

Zborovanje podružnice Slomškove zveze za novomeški in črnomeljski okraj z dne 20. marca 1926 v Novem mestu. Navzočih je bilo 22 članov in 2 gosta.

Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika; 2. Predavanje tov. Smolika: »Pregled vsebine mesečnikov, revij in časopisov«; 3. Predavanje tov. B. Grada: »Scharrelmannova šola«; 4. Slučajnosti.

Tov. načelnik otvori zborovanje in preide na dnevni red:

Ad 1. Zadnji zapisnik se odobri.

Ad 2. Tov. Smolik nam je podal v izčrpnem referatu kratko vsebino mesečnikov, revij in časopisov. Dosegel je svoj namen popolnoma: Pregledno podati vsebino posamezne naše revije in s tem nuditi tovarišem, ki si jih sami ne morejo naročiti, vsaj kratko vsebino priobčenih člankov. Kar pa bi koga zanimalo, si lahko na podlagi tega omisli. — Predavatelju smo za to koristno predavanje jako hvaležni, ker bomo imeli ob vsakem zborovanju — kakor je obljubil predavatelj — enoten pregled vseh naših mesečnikov in v tem nekako pobudo, iste tudi po možnosti podpirati ter tako širiti kulturo med narodom.

Ad 3. Tov. B. Grad predava iz Scharrelmanna: »Boj proti frazi«, ki ga najlažje izvajamo pri spisju. Vse, kar učeneec napiše, naj mu bo jasno besedno in vsebinsko, pisano v lepi, preprosti in pravilni obliki. Zato je pa treba učence na vsako spisno nalogo temeljito pripraviti, in sicer naj bo priprava skupna. Množimo otrokov besedni zaklad, da se bo lažje izražal v prostih spisih, da ne bo iskal besed, ki jih ne razume, pobijajmo fraze, naučimo jih pisati blagodonečo materinščino posebno v obliki pisma — da bomo dosegli pri spisju svoj namen.

Ad 4. Pri slučajnostih omenja tov. načelnik spomenico, ki se je poslala Južoslovanskemu klubu v Beograd zaradi poprave krivice, ki se godi našemu blažemu tovarišu, bivšemu nadzorniku tov. Janku Gradu. Spomenica je bila soglasno odobrena z iskreno željo, da bi se tov. J. Gradove neznosne razmere že skoraj uredile.

Končno se določi prihodnje zborovanje in predavatelj, nakar se tov. načelnik zahvali za udeležbo in zaključí zborovanje.

P. M. Š.

Zborovanje podružnice »Slomškove zveze za kranjski in radovljški okraj se je vršilo dne 7. marca 1926 v Radovljici. Navzočih je bilo 28 članov in dva gosta.

Predsednik otvori zborovanje in da kot prvo točko na dnevni red razgovor o deklaraciji. Člani potrdijo v tem oziru še enkrat misli, ki so jih izrazili že na zadnjem zborovanju v Kranju. Obenem opozarja predsednik na dolžnosti, ki smo jih prevzeli glede podpornega sklada Slomškove zveze. Položnice naj nihče ne vrže v kraj, ampak naj jo uporabi za nakazilo svojega prispevka temu skladu.

Nato pa sledi predavanje tovarišice Hafnerjeve o Parizu, katero pojasnjujejo skioptične slike.

K. H.

Minister prosvete. Za ministra prosvete je postavljen od 29. aprila gospod Miša Trifunović. Za novega pomočnika (kabinetnega šefa) ministra prosvete je imenovan dosedanji prosvetni inspektor v Skoplju Dragomir Obradović; dosedanji pomočnik Nikola Andrić pa je upokojen.

Imenovanja in premestitve. Za upravitelja deške šole v Novem mestu je imenovan Janko Grad. Za začasnega upravitelja v Žužemberku je imenovan učitelj Alojzij Weber. Helena Franke je premeščena z II. deške osnovne šole v Ljubljani na I. dekliško osn. šolo kot stalna učiteljica; Marija Pegan-Sušteršič z osnovne šole v Zapotoku na osn. šolo v Št. Juriju pri Grosupljem; v Ljubljano za stalno učiteljico na I. dekliški osn. šoli Ana Harbich, učiteljica v Dolu pri Ljubljani; za stalno učiteljico na IV. dekliški osn. šoli Ana Jak, učiteljica v Vel. Podlogu; v Loški potok za stalnega učitelja Alojzij Gorjup, učitelj v Žegarju (splitska oblast); v Slivnici okraj Celje za stalnega šolskega upravitelja Fran Golob, stalni šolski upravitelj v Toplicah pri Zagorju; v Toplice pri Zagorju za stalnega šolskega upravitelja Matija Pelko, stalni učitelj v Toplicah pri Zagorju; v Škofjo Loko za stalno učiteljico Amalija Macak-Reichmann, učiteljica na privatni osn. šoli uršulink v Škofji Loki; v Sodražico za stalno učiteljico Olga Vodopivec-Vrbič, stalna učiteljica v Zameškem; v Dramlje, okr. Celje, za stalnega učitelja Avgust Šabec, šol. upravitelj v Stoprcih. — Imenovani (imenovane) so: v Zametu, okraj Kastav, za stalno učiteljico s pravno veljavnostjo od dne 24. januarja 1925 Mar. Deželjin, kontraktualna učiteljica istotam; pri Sv. Juriju ob Ščavnici za učiteljico ženskih ročnih del Franja Grossmann, bivša učiteljica žens. ročnih del istotam; pri Sv. Antonu nad Rajhenburgom za stalno učiteljico Valerija Bernetič-Mayer, kontraktualna učiteljica istotam; na Viču za stalnega veroučit. p. Arhangel Appej, upokojeni veroučitelj istotam.

Upokojitve. V stanje pokoja so postavljeni po členu 141. urad. zakona Mihael Žagar, učitelj, prideljen okr. šolskemu nadzorniku v Brežicah; Marija Predikaka-Drobnič, učiteljica v Studencih, okraj Maribor, desni breg; Marija Kopic-Piškur, učiteljica v Cerkljah pri Kranju; Josip Pavčič, profesor na moškem učiteljišču v Ljubljani.

Konec debate o Deklaraciji. Na seji ožjega sosveta eksekutive in Pov. UJU Ljubljana dne 10. aprila je bil sprejet predlog tov. Hrena, da se javna debata o Deklaraciji začasno zaključí, ker se je to vprašanje že dovolj obravnavalo in ker so se nekateri debaterji pričeli preveč spuščati na osebno in politično polje. Definitivno se bo odločalo pri pokrajinski skupščini. (»Učit. Tovariš« št. 16.) Nadaljuje se pa vendar deklaracijska debata v »Narodnem dnevniku« v Ljubljani. V števil. 100 od 6. maja stoji: »Protideklaraši tudi ne taje, da so hoteli organizacijo vreči popolnoma v ojnice njihove stranke, zato nastopajo tudi proti vsem, ki pripadajo drugim strankam in jim niso po volji. To njihovo postopanje je napravljalo velike razdore v organizaciji in bi pripeljalo organizacijo do katastrofe, da se ni pravočasno ustavilo.«

Koncert pevskega zbora slovenskega učiteljstva. Dne 10. aprila se je vršil v Ljubljani prvi koncertni nastop novega pevskega zbora, obstoječega iz 156 sodelujočih ljubljanskih srednješolcev in 90 članov slovenskega učiteljstva. Koncert se je vršil v proslavo Sattnerjeve 75letnice. Prvi zbor je vodil g. Brnobič, drugega pa g. Srečko Kumer. Sodeloval je operni pevec g. Julij Betetto. Izvajala se je tudi velika Sattnerjeva simfonična pesnitev »Jeftejeva prisega«. Pevski zbor je častno rešil svojo nalogo. Naravno je, da bo imel prihodnji nastop še večji uspeh, ker se bo s trudom in požrtvovalnostjo članov in članic dosegla najpopolnejša skladnost. P. Hugolin Sattner je bil odlikovan z vencem, šopke so prejeli gg. prof. Kumer, Brnobič in Bajuk.

Pevski zbor slovenskega učiteljstva. Na občnem zboru izvoljeni odbor pevskega zbora se je na svoji seji dne 24. aprila konstituiral sledeče: Načelnik g. Bajuk Marko, tajnik tov. Zupančič Drago, blagajnik tov. Sežun Andro, arhivar tov. Dekleva Nina, rediteljica tov. Rak Zora, reditelj tov. Dermelj Mirko. Kot namestniki pa: tov. Jurko Vilko za načelnika, tov. Golob Adela za tajnika, tov. Rak Zora za blagajnika, tov. Grčar Tit za arhivarja, tov. Primožič Ivan za reditelja, tov. Cepuder Ljuba za rediteljico. Vse dopise naslavljajte definitivno samo na tajnika: Zupančič Drago, Ljubljana, Cesta na Rožnik št. 5.

Prihodnji tečaj se bo vršil 12. in 13. junija v poslojpu »Glasbene Matice« v Ljubljani. Natančnejše objavimo v dnevnikih. — Zupančič.

Poziv tovarišicam in tovarišem! Pevski zbor slovenskega učiteljstva imamo, njegova organizacija je trdna, njegov prvi nastop je pokazal lepe možnosti in krepko voljo: po začrtani poti ne omajno dalje!

Žrtve, ki jih zahtevajo od članov in članic priprave, so tako velike, da jih ne bodo mogli sami vseh trpeti. Samo za vožnjo plačajo ob vsakem tečaju 3000 Din, poleg tega še za hrano. Teh ogromnih stroškov ne zmorejo člani in članice, zato je potrebno, da se zavedamo svete dolžnosti nas vseh, da sodelujemo in žrtvujemo vsak po svoji moči za čast, ugled in ponos slovenskega učiteljstva. Da bi olajšal breme tovarišem pevcem in tovarišicam pevkam, je sprejel odbor v poslojpu tudi: 1. podporne članice učitelje, ki plačajo mesečno po 1 Din ali letno 12 Din; 2. podpornike neučitelje, ki plačajo letno najmanj 50 Din; 3. ustanovnike, ki plačajo letno najmanj 500 Din.

Odbor poziva požrtvovalno slovensko učiteljstvo, da ga podpira in ne dopusti, da bi zbor moral vsled gmotnih težav zastati na svoji poti. Zato prosimo, naj pristopi vsak tovariš in vsaka tovarišica kot podpornik (mesečno 1 Din). Vsakdo pa naj si prizadeva dobiti čim več podpornikov ne-

učiteljev (letno 50 Din) in ustanovnikov (enkratni znesek 500 Din).

Posebno vabimo podružnice Slomškove zveze, naj pristopijo med ustanovnike.

Tovariši in tovarišice! Podpirajte naš! Vračali Vam bomo naklonjenost z lepo slovensko pesmijo in pomogli ž njo k večji veljavi našemu stanu, pesmi sami, našemu narodu in naši domovini. Odbor.

Oklic slovenskemu učiteljstvu. Pevski zbor slov. učiteljstva je s svojim prvim nastopom dokazal dosegljivost postavljenega si cilja, ki ne leži po dosedanjih vidikih v nedogledni bodočnosti. Javnost z vso pravico pričakuje od nas, da ji bomo nudili to, kar drugim ni bilo mogoče. Slovensko učiteljstvo se tega zaveda, saj je bilo povsod prvo, kadar so se hotela v našem narodu uveljaviti nova pota, še posebno v kulturnem pogledu.

Kritika, v kolikor je bila čista, je vpoštevala dosedanje žrtve in dala zboru priznanje ter nekake smernice za bodočnost. Teh smernic se bomo držali. Treba bo zato tudi v zboru samem vpoštevati glasovno in zmožnostno ravnovesje. Vse kar vas je priznalo dobrih pevcev, pridite k nam! Ne stojte ob strani v pričakovanju, kdaj bodo utrdili »slabejši«, vaš glas pa poslali v pomoč samo tedaj, ko bo treba žeti dobrine »slabejših« prednikov. Marsikdo, ki danes kritizira delovanje in uspeh zbora, je imel čas, priliko in prošnjo, da se udeleži v zboru in z zborom.

Kritiki z nami vred občutijo pomanjkanje tenorjev. Apeliramo na one tovariše, ki jih je narava obdarila z redko nagrado tenorja, naj pristopijo v naše vrste ter s tem pomorejo do ugleda slovenskemu učiteljstvu. Ne odvrčamo pa vseh drugih čistih in fundamentalnih glasov.

Ako nekateri dosedanji pevci in pevke glasovno ne odgovarjajo popolnoma zborovim smotrom, so pa vendar ustvarili podlago zboru, in to v najbolj kritičnih časih. Zato zaslužijo največjega obzira in vsestranske zahvalo.

Upamo, da naš poziv ne bo zastoj; uverjeni smo, da vstopite v naše vrste vsi, ki se čutite zmožne, da pomorete uveljaviti naš stan z lepo slovensko pesmijo.

Odbor pevskega zbora slov. učiteljstva.

Prijave pošljite na tajnika: Drago Zupančič, Cesta na Rožnik 5/I, Ljubljana.

Koliko šol in učencev ima Češkoslovaška. Dne 31. decembra 1924 je bilo v celi republiki 1696 meščanskih šol s 327.483 učenci in 14.017 ljudskih šol z 1.466.563 učenci. Po narodnosti je bilo 1.192.951 Čehov, 61.017 Rusinov, 390.996 Nemcev, 107.306 Madjarov, 14.881 Poljakov, 721 Romunov, 24.563 židov in 1557 učencev drugih narodnosti.

Učiteljska Samopomoč. V zadnjem času so umrli trije člani, in sicer: 3. aprila Ivan

Stukelj v Frankolovem, 7. aprila Anton Javoršek in 11. aprila Slava Jakopec v Senovem pri Rajhenburgu. Za te tri smrtne slučaje se je izplačalo dedičem na posmrtninah 28.165 Din. Člani prejmejo položnice za te — 112., 113. in 114. — smrtne slučaje okrog 1. maja 1926. Društvena uprava vljudno prosi vse člane, da ne odlašajo z nakazili članskega prispevka, ki znaša tokrat 15-50 ozir. 30-50 Din; posebno se opozarja zamudnike, da poravnajo vse zaostanke. Uporabljajte vedno le zadnjo položnico, ker je tu zaostanek že prišet. — Učit. Samopomoč ima 1892 članov, posmrtnina znaša 9460 Din. — Tovariši in tovarišice! Pristopajte k »Samopomoči«; smrt ne izbira samo stare, ampak tudi mlade. Dandanes prinaša tudi smrt velike stroške.

Esperantski tečaj v Ljubljani. Ker se mnogo tovarišev(ice) zanima za mednarodni jezik »Esperanto«, pa nimajo prilike, da bi se tega jezika priučili, sem pripravljen napraviti o velikih počitnicah brezplačen esperantski tečaj v Ljubljani. Čas in kraj se objavi v »Slov. Učitelju«, ako se prihlasi zadostno število udeležencev (najmanj deset). Kdor se želi udeležiti tega tečaja, naj se obrne na naslov: Peter Golobič, šolski upravitelj v Ovečjaku pri Kočevju.

Društvo upokojenega učiteljstva Slovenije v Ljubljani mi je po mojem umrlem očetu g. Javoršku Antonu, nadučitelju, izplačalo 1200 Din posmrtnine. Za blago podporo se skrbnemu odboru tega društva najiskrenejše zahvaljujem. — Berta Kralj, roj. Javoršek.

Pozor! Ne prezrite! Važno!

Osrednja zadruga »Brezalkoholna Produkcija«, ki se je ustanovila meseca septembra preteklega leta, je postala centrala brezalkoholnega gospodarstva v celi državi. Za zadrugo vlada veliko zanimanje, tudi iz južnih krajev (Bačke, Bosne, Belgrada, celo iz Macedonije itd.). Deležev je doslej

že podpisanih 278 v skupnem iznosu Din 27.800.—, Zadruga proizvaja in razpečava priznано najboljše brezalkoholne sokove v celi državi (malinovec, bezgovec, borovničar, ribezov, črešnjev in višnjev sok), razpečava opreme za ohranitev brezalkoholnih pijač v sodih vseh sistemov, za domače gospodarstvo in velike obrate, kozarce za vkuhanje itd. Cene sokovom so pri razprodaji na drobno po Din 17.— kilogram, pri večjem odjemu velik popust. Razpošilja se od 5 kilogramov naprej. Stopite tudi Vi v krog naših stalnih odjemalcev, ne bo Vam žal! — »Brezalkoholna Produkcija«, Ljubljana, Poljanski napis 10/18 pošlje vsakemu naročniku »Slovenskega Učitelja« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj!

MODNA TRGOVINA

F. MERŠOL

nasl. se nahaja

SEDAJ V WOLFOVI ULICI ŠT. 5.

Priporoča svojo bogato zalogo ženskih ročnih del, vseh vrst volne, svile in bombaža. — Predtiskanje ročnih del!

MODNO IN KRATKO BLAGO!

Velika zaloga čipk, rokavic, nogavic in pletenin za dame, gospode in otroke!

USTANOVLJENO LETA 1887.

Vsebina.

Metodične smernice za pouk srbohrvaščine na osnovni šoli. Fran Žukovec, učitelj srbohrvaščine. — Šola vzgojiteljica samostojnosti. Pero Horn. — To in ono iz zbirke šol. voditelja. Hribski. — Materina skrb pri šoloobvezni mladini. Josipina Gl. — Listek. Na orožni vaji. Srečko F. Kristan. — Kultura in književnost. — Društvena in stanovska kronika.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. — Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ul., vrtna kolonija. Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ul. št. 6. — Naročnina znaša 40 Din, društvena članarina 60 Din in prejema vsak član list brezplačno. Naročnina za Italijo je 10 lir. — Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravištvo. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Fortunat Lužar. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.